

nem lehet célkitűzése ennek a kritikának. Tekinünk tehát a könyvet visszaemlékezésnek, a Bolsevik Párt egy tapasztalt harcosa visszaemlékezésének a német megszállásra, a parizsi mozgalom hősiességére. Kozlov nem szó a témába szerelmi giccsel, ami az ilye fajta könyvekkel kézenfekvő lenne; hangja tárgyilagos, távol áll minden pártikus nagyzsolástól; ebből a tárgyilagosságból bontakozik ki aztán a parizsának emberi nagysága, a fasiszták ismert módszereinek gyázaolossága. Éppen ez az „ismeret” az, ami lekötö a figyelmünket; a megszálló németek jóé vágyú törzsörömlere, aki dedikálja a képét; az igazoltatások, a sárga csillag, a zsidók elhurcolása, az emberkínzás, a besúgó, árulók csapata, akik eadják magukat. A könyvnek különös mondánváója a mai írók számára az egész könyvön végighúzó optimizmus, az egyéni tragédiának elhagyása (vakság, elválás a családtól). Kozlov csak a közösség tragédiáját ábrázolja, az egész nemzet tragédiáját a német megszállás alatt; ám, nyoma sincs sehol a pesszimizmusnak. E könyvből megérthetjük a Szovjetunió dicsőséges győzelmének nagyon is világos okait!

SZÉNESSY MÁRIÓ

MILJAIN ILJIN: EMBER ÉS AZ ELEMEK. (Új Magyar Könyvkiadó.)

A cím után ítélve valószínű, azt hiszi az Olvasó: tudományos mű ez a könyv. Igén, tudományos, de nem az olv jól ismert száraz egyetemi előadású, hanem lebilincselően színes stílusban írt. Szó sincsen „tudományos tolványelv”-ről, az író a legtiszább irodalmi nyelven, szinte csevegészerűen számol be a meteorológiai és hidrológiai kutatásokról.

Miről szól Iljin munkája? A jól megválasztott cím már első pillantásra elárulja: az ember és elem viszonyát tárgyalja sokoldalúan és könnyed stílusban. Egy sora sem unalmas, mikor „elmeséli” a tudós közvetlenségével, hogyan került ismeretségbe a föld „ura” — az ember — évezredek folyamán a természet mindenható parancsolójával; az elemmel, mint igyekezett kikutatni a „Láthatatlan”, a levegő „személyazonosságát”, tulajdonságait. Majd a meteorológia szűket kutatóiról beszél, és egész észrevetllenül tárgyat változtatva már a hidrológiáról: a Szovjetunió vi-

zeinek életét figyelő tudósok munkáját és kudarcaik eredményét ismerteti.

Úgy érezzük, nehéz feadaot vállaljunk e könyv ismertetésével, mert annyit mindent kelene mondanunk róla — hiszen oly értékes és tanulságos. Mi azonban csillogó és ismerős szavak helyett — melyek talán fel sem kereknek az olvasó érdeklődésé: olvas mértekben, amint azt Iljin munkája megérdemi — egyszerűbb és biztosabb módszerhez nyúlunk, mikor felsoroljuk az „Ember és az elemek” néhány fejezetcímét: Hogyan látják meg a láthatatlant? — Az időjárás portréja: — Polvgóink légköri gépezete: — Az időjárás írni tanul: — Az Automata Robinson; — „Várható időjárás”; — Vonalok = ciklonok; — Foyami matematika; — Terv és elem; — E lényeges elem — barátságos elem; — Hidrometeorológiai háború; — Megfelezik a csökönnyöst; — A meteorológusok városa; — Kédonony; — és még sok más.

Iljin könyve valóban isko példája lehet a tudományt népszerűsítő műveknek. Közvetlen stílusával érdekesítővé tudja tenni tárgyát.

Úgy érezzük, ennek a könyvnek minden könyvespolcon ott a helye, sőt, ezen túlmenően: bizonyára közkedveltségnek örvendene a tanári és ifjúsági könyvtárakban is!

Szép feladatot teljesített a kiadó e könyv magyarul megjelenésével és dicséret illeti a mű sikerült fordításáért Makai Imrét.

KAROLYI VILMOS
MURÁNYI KOVÁCS ENDRE: 1848.
FORRADALOM PÁRISBAN. (Dante.)

Nemcsak a történészek, de a nagyközönség előtt is ismeretes tény, hogy az 1848-as magyar forradalom kibontásában nagy szerepe volt a franciaországi, nevezetesen a párisi februári forradalomnak. Ennél a megállapításnál azután nem is jutottunk előbbre: ismereteink erről a forradalomról oly hiánvosak voltak, hogy még a középiskolát végzettek sem voltak tisztában nemcsak a forradalom történetével, szerepével, hanem — ami még ennél is fontosabb lenne — a párisi proletáriátust megmozgató társadalmi és gazdasági okokkal sem.

Annál nagyobb örömmel kell fogadnunk Murányi Kovács Endre könyvét, amely éppen ezt a hiányt hivatott pótolni. Formája is arra determinálja, hogy a dolgozó társadalom történet-

szemléletét reális alapra helyezze, nemcsak a párisi forradalommal szemben, de bizonyos szempontból a magyar forradalom irányában is, hiszen a könyv mintegy összevetésül használható a két forradalom között, főleg társadalmi kérdésekben.

Murányi Kovács Endre könyve regény, a történelem élő regénye. Szépírói stílusban, könnyen, világosan érhetően és izgalmasan adja elő a könyv párisi kavargó forradalmi életét társadalmi osztályok és az egyes személyek szerepét: a forradalomban, szőlőklubok (a forradalom szellemi gócai) jelentőségéről és munkájáról. Bevezetésül széles társadalmi és gazdasági háttérrel fest az 1848. éveleji helyzetről, majd a dardalmas forradalom történetét ismereti. Rámutat az ellenforradalom gazdasági és társadalmi okaira és támadási módszereire, majd a reakcióval szembeszálló párisi proletáriátus hősi harcának levezetéséről szól, amelyet az ellenforradalmi csapatok 1849 júniusában hajtottak végre. A munkásság forradalma tehát nem sikerült, a szocializmus ügye elbukott, de nem volt hiábavaló, s amint a könyv egyik szereplője mondja: „Kijátszhattak, legázolhattak, deportálhattak, megölhettek tizezreket, megtehelek majd ezt talán százezrekekkel, milliókkal, — de a felszabadulás útján nincs megállítás.”

A szereplők élén Lamartine áll, a költő-politikus, de megjelennek a színen a párisi magyarok is, köztük Dobsz Lajos (aki hazatérve, könyvet írt forradalmi élményeiről). A klubok életemben ott látjuk Karl Marxt, az újkor legnagyobb hatású gondolkodóját.

Néhány, az események erőteljes sodrát egy-egy pillanatra megszakító epizód nyugodtan elmaradhatott volna a könyvből. Végeredményben azonban ezek már nem befolyásolják a konstrukciót és ésszhatását.

Az egykorú illusztrációk (a szén kiállítás a kiadó érdeme) nagymértékben emelik a szemlélet erejét.

BÁNKUTI IMRE

NEMES GYÖRGY: A sajtó műhelytitkái. (Egyetemi Nyomda.)

Az újságírás, a sajtó világa mindig bizonyos ismeretlen titokzatosságot jelentett a legfőbb ember számára. Már csak ezért is nagy érdeklődésre tarthat számot Nemes György munkája, amelyben megismerheti az olvasókat a sajtó

rendkívül széleskörű és bonyolultnak mondható mechanizmusával. Amint az előszóban és bevezetőben is olvashatjuk, a mű 1944-ben és 1945-ben íródott, ezért adatai és megállapításai a felszabadulás előtti időkre vonatkoznak. Meg kell mondanunk, hogy ezt egy kissé bának tartjuk, mert így a könyv nagy részében inkább csak kortörténelmi dokumentumként szolgál, ezenfelül pedig nem mutatja be eéggé azt az éles elentétet, amely a kapitalista sajtó és a mai, felszabadult újságírás között fennáll.

Mindemellett azonban ez az első olyan könyv, amely alapos pontossággal vázolja fel az újságkiadás, újságírás történetét, kialakulását, egyben pedig a mai lapkiadással járó szerkezetgazó levezényelést. A könyv olvasói teljesen tisztában lehetnek azzal, hogy mi jelent, amíg egy hír vagy esemény a szerkesztésén, nyomdán keresztül eljut nyomtatott betűalakjában mondjuk a reggeli kávé mellé.

A legérdekesebb részek mégis azok, amelyek a kapitalista sajtó munkásainak kiszolgáltatottságát, gazdasági függőségét mutatják be. Megismerhetjük a kapitalista sajtót, min gazdasági vállalkozást, amely Magyarországon is virágzóan működött az emúlt negvedszázad alatt. A múltban a sajtó elsősorban üzletet jelentett, ahol a legfelsőbb vezetés feltétlenül gazdasági jellegű volt. Ma, a végre valóban szabad sajtó olvasóinak és munkásainak egyaránt érdekes, hasznos és tanulságos összefoglalót ad ez a minden részletre kiterjedő, rendszeres munkán felépült könyv.

LÖKÖS ZOLTÁN

DÉRY TIBOR: JÓKEDV ÉS BUZGALOM. (Szikra.)

Déry Tibor novelláinak legjobbjai kaptak újabb kötetében, de a moszférjukban is változóak. Néhányának a sokszor már a szükséztávóság határán mozgó realitás és a disztelen valóság egy-két mondatral való ábrázolása, másoknak a mondanivalók új és merőben szokatlan beállításai ad messzematató perspektívát. Novelláiban nagy szerepe van a cselekménynek, mégis, nem ez teszi felejthetlenné számunkra a kötet legszebb darabjait. Egy-egy mondata felénk vetíti Angvalföld egész életét, annak nagyon is ifjú prostituáltját, (Járda szélén), amint korához szokotlan cinizmussal, áldozattára lesve, fiatal testét hangtalanul, de annál élelnebb szemekkel kínálja megvételre. Persze, tudni szeretnénk, hogy mi